

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul „SOLIDARITĂȚII”, federala institutelor financiare românești.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Fiunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercuria), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codru (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișerul, Hașegana, Insoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Năldăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ily-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steana, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Târnavăana, Timișana, Țibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea, Zorile.

ABONAMENTUL:

PE 1 AN LEI 100—, PE ½ AN LEI 50—,
 NUMĂRUL 2 LEI.

SUB DIRECȚIUNEA D-LOR:

ION I. LĂPĂDATU și CONSTANTIN POPP
 Redactor responsabil: SOFRON ROȘCA

TAXA PENTRU INSERTIUNI:
 DE SPAȚIUL UNUI cm² CĂTE 50 BANI.

SUMARUL:

Inceputurile literaturii economice. — Urmările economice ale reformei agrare. — Valuta austriacă. — Foamete mare în Rusia. — *Cronică*: Mantia de încoronare. Societățile de asigurare streine. Reforma financiară. Recolta anului. Coroanele nestampilate. Cercuri de gospodine. America plătește datoriile Europiei. Comisiunea dunăreană. Locomotive din Germania. Deficitul bugetar al Italiei. Cum să se facă exportul grâului? Transportarea mărfurilor.

Inceputurile literaturii economice.

— La alții și la noi. —

De T. V. Păcățian.

II.

Nici în Franța nu stăteau lucrurile mai bine. Și acolo era generală nemulțămirea printre păturile largi ale clasei sărace sociale, pentru că mare era miseria în care trăia, din pricina, că nu prea era de lucru și muncitorimea nu câștiga nimic. La anul 1807 Napoleon I a dat poruncă aspră ministrului său Cretet, ca «*In curs de o lună miseria să fie delăturată din țară*». Guvernul s'a și pus imediat pe lucru. A înființat cu mare grabă 59 azile pentru săraci, în cari au fost adăpostiți 22,500 de oameni fără ocupație, fără isvoare și mijloace de traiu, iar la ordinul împăratului Napoleon I s'au început mai multe lucrări mari, de interes public, la cari au fost aplicați, ca muncitori, toți cei cu brațe bune de lucru. Miseria însă nu a putut fi delăturată de tot, ea s'a perpetuat multă vreme, până ce în cele din urmă, contrar tu-

turor măsurilor de stângere a focului, care ardea în ascuns, ea și-a aflat exprimare în revolta muncitorească dela Lyon, din anul 1832, și de pe alte locuri, când muncitorii francezi au început lupta deschisă în contra capitalismului, sub steaguri cari purtau inscripția «*Viață în muncă, ori moarte în luptă!*»

Contele Henric St. Simon, născut din familie foarte bogată, dar în urma unei vieți ușurate scăpătat și ajuns să trăiască în miserie, a fost unul dintre cei mai buni apărători ai cauzei muncitorești în Franța. El a inventat noțiunea folosită și astăzi de socialiști a «*burghezimei*», îndemnând muncitorimea se lupte cu toate armele permise în contra ei. A scris mai multe cărți folositoare pentru muncitori, pe seama cărora a compus și un «*catehism*». A susținut, că industria numai atunci se poate desvolta cu succes pentru stat, dacă merge mână în mână cu agricultura, iar în acest scop e necesar, ca statul se iee pământurile din mâinile marilor moșieri. Muncitorilor le-a dat sfatul, să-și unească forțele, să se asocieze, pentruca împreună să săvârșească munca armonică socială. Dar să fie umani, religioși, stăpâniți de adevărata iubire în acțiunile lor. A avut mulți învățați devotați, cari după moartea lui au continuat se apere cu aceeași energie interesele muncitorești. Intre ei se afla și Emil Pereire, anteprenor de căi fierate, întemeietorul «*Creditului mobilier*» în Franța, și întemeietor al mai multor institute de credit și economii, înființate la îndemnul și după indicațiunile sale.

Un alt scriitor francez, Charles Fourier, a aflat, că lățirea bunei stări economice în țară,

între păturile de jos ale populațiunii, o împedecă inegalitatea de raporturi între producție și consumație, precum și felul cum se face mijlocirea între producător și consumator, prin comercianți, cari râvnesc la prea mare câștig. Munca trebuie prețuită și plătită, pentru că ea e izvorul fericirii omenești. Munca trebuie să aducă foloase, nu numai patronului, care o plătește, ci și celui ce o săvârșește, pentru că numai așa se stabilește armonia între muncă și capital; legătura între muncă și capital însă să se facă fără specula comerciantului. A stăruit mult pentru formarea de societăți din partea profesioniștilor, pentru producerea în mare a articolelor eșite din mâinile lor, cu ajutorul mașinelor, și a pledat cu multă căldură pentru asigurarea unui *minim de existență* pe seama fiecărui muncitor.

Se ivise și ideea unui «*Stat social*», în care munca se fie comună, producția comună, câștigul comun, adică toate se fie ale statului, care în schimb ar avea datorința să se îngrijască de toate, să pună pe fiecare la lucrul la care se pricepe, să se îngrijască de educarea copiilor dintre anii 6—18, făcând din fiecare aceea spre ce are înclinare și ce corespunde puterilor sale fizice și intelectuale: funcționar, soldat, preot, comerciant, industriaș, plugar etc. Un înfocat aderent al ideii acesteia, Étienne Cabet, s'a și pus să formeze în miniatură un «*stat social*», înființând o colonie, cu 44 de alți consoți de principii, cari au început împreună să ducă aci viața după legile sociale, stabilite de Cabet, împlinindu-le cu precizie; dar întreprinderea a eșuat, pentru că în curând membrii coloniei, cetățenii acestui mic stat social, s'au luat la ceartă și pe Cabet, întemeietorul statului social, l-au silit să părăsască țara.

Tot mai dese și mai temeinice deveniseră acum scrierile despre necesitatea unei grabnice și radicale reforme sociale. Advocatul Ledru-Rollin începe să scoată la anul 1843 ziarul «*Reforma*», prima foaie social-democrată, redactată anume pentru muncitori. Ideea de care era condus Ledru-Rollin era aceea, că muncitorul nu are să fie nici sclavul, nici salariatul patronului, ci *asociatul* acestuia. Statul e dator să dea educație corespunzătoare fiecărui cetățean. Educația militară asemenea are să o primească fiecare. Statul trebuie să iee apoi inițiativa pentru introducerea reformelor industriale, în direcția, ca munca să primească *organizația* necesară, spre a putea ajunge muncitorul acolo, ca să fie *asociatul productiv*, părtașul întreprinderii productive. Statul e dator să dea de lucru muncitorului tare și harnic, iar muncitorului slab, bătrân, neputincios, să-i dea scut și ajutor. Statul e dator să dea cu recu-

noștință față de muncitor, tot așa ca și față de soldat, pentru că și cel prim aduce mari servicii statului, ca și cel din urmă.

Scriitorul Louis Blanc apoi a susținut teza, că concurența a înveninat viața socială și economică și că concurenței numai statul poate să-i pună capăt, astfel, că cu puterea bănească pe care o are, pășește el însuși ca *producător* și ca *concurant*, când apoi întreaga industrie va cădea în curând în mâinile sale, pentru că cu statul nime nu va putea să țină concurența. Cere deci statificarea industriei și a comerțului. Dar statul să nu fie proprietarul, sau administratorul întreprinderilor industriale, ci numai supraveghietorul și legiuitorul lor. Munca să se săvârșească în ele muncitorii, pe socoteala lor proprie, după legile create de stat și sub conducerea organelor acestuia. Toți muncitorii unui stabiliment formează o asociație, și toate stabilimentele sunt asociate între ele, formând un corp întreg și bine legat muncitoresc, sub ocrotirea statului. O parte a venitului să se dea ca împrumut ieftin, ori ca ajutor, întreprinderilor cari tânjesc, pentru a se reculege și a se putea ridica.

Pierre Iosif Proudhon tipărește la anul 1840 lucrarea: «*Ce e proprietatea?*» constatând din capul locului, că proprietatea e *hoție*. Pentru propagarea ideilor acestora, contrare proprietății, a avut mai multe procese de presă. Principiile pentru cari a luptat cu condeiul erau acestea: Proprietatea particulară trebuie reformată și generalizată, astfel, ca ea să ajungă și la cei cari nu o au. Un fel de comunism! Reformate au să fie însă și raporturile dintre oameni, pe temeiul dreptății și al reciprocității. Celce are, trebuie să dea celui ce nu are. Din acest motiv doctrina sa a fost botezată: *mutualism*. Incercarea sa de a înființa o bancă populară s'a terminat însă cu fiasco, pentru că banca a falimentat în curând după deschidere; în schimb însă s'au validat bine, s'au dezvoltat și au înflorit *caselle de împrumut*, înființate, tot după ideile sale, din partea statului, fiind administrate și garantate de stat, însă nu în Franța, ci în Prusia, unde mai bine au fost înțelese ideile *mutualiste*. În anul 1866, cu prilejul războiului, aceste case de împrumut au făcut mari servicii micilor industriași din Prusia.

Sistemul însoțirilor productive, bazate pe ajutorul propriu, începuse Bucher să-l propage încă la anul 1831, ca mijloc de emancipare al clasei muncitorești, iar mai târziu a înființat însuși el o astfel de însoțire, și încă cu succes, urmându-i în curând și altele. Ideea sa, ca o parte din câștigul însoțirilor să fie de felul acesta să fie jertfită pe altarul obștei, în interesul întregii clase muncitorești, pentru a se forma

un fond de rezervă, un capital indivizibil, care se fie proprietatea tuturor, a primit aprobarea tuturor cercurilor interesate și a fost pusă în aplicare.

Natural, că s'au publicat în Franța și lucrări, cari combăteau socialismul și comunismul, cu care erau acușați muncitorii, dar curentul se croise în direcție favorabilă muncitorimei.

Urmările economice ale reformei agrare.

— Pentru Ardeal. —

(Urmare din Nr. 26).

Fabricația zahărului.

Din articol de prima necesitate al orășenilor, din un articol de lux, din «o mâncare de zile mari» a marelui majorității a populației rurale, — zahărul a ajuns în ultimii 10—15 ani, mai cu seamă prin distribuțiile făcute cu preț redus prin autorități în timpul războiului, să fie articolul de prima necesitate, deopotrivă indispensabil pentru populația orășenească, ca și pentru majoritatea populației rurale, care, dispunând de numerar, are posibilitatea și nici nu ezită a-și satisface unele poftă, pe cari bine de curând nu le cunoștea, și chiar cunoscându-le, nu avea posibilitatea să le satisfacă. În ce privește zahărul, ne aflăm deci în fața unor cereri, pe cari comercianții, ori câte dificultăți și cheltueli ar întâmpina, vor încerca a le satisface. Dacă însă din punctul de vedere al negustorului poate să fie indiferent, că zahărul ce-l vinde, e de proveniență indigenă sau străină, ba poate să fie chiar avantajos, că e de proveniență străină, — atât din punctul de vedere al controlului asupra prețurilor, cât și a posibilității de a-și procura acest articol în compensație, așadară mai eficient ca cu bani — din punctul de vedere al economiei naționale aceasta chestiune cade greu în cumpănă, are cea mai mare importanță, atât pentru influența păgubitoare ce o are asupra valutei, cât și a bilanțului comercial al țării, care va trebui să ne arate poziții foarte mari la import.

Astfel stând chestiunea, o politică economică sănătoasă nu va putea avea în vedere decât o intensificare a fabricației zahărului, atât prin înființarea de noi fabrici, cât și prin mărirea teritoriului de cultură al sfeclă de zahăr. Nu e deci decât foarte dureros, dacă trebuie să constatăm, că proiectul de reformă agrară nu ține seamă de cele mai elementare postulate ale economiei naționale. Ridicat la valoarea de lege, urmarea va fi, — după cum vom dovedi prin datele statistice ce urmează mai jos — o diminuare până la 40% a recoltei medii a acestui teritoriu redus. Că între astfel de împrejurări producția indigenă de zahăr, departe de a crește, va scădea în mod inevitabil, — nu e decât foarte firesc.

Din cele 22 de fabrici și destilării de zahăr, pe cari fostul regat al Ungariei le-a avut, în teritoriul alipit ne a rămas numai 2, fabrica dela Bod (jud. Brașov) și fabrica dela Târgul-Murășului. Două fabrici, cea dela Mezöhegyes, cu o producție de 7 vagoane zahăr la zi, și cea dela Sarkad, o fabrică începătoare dar mult promițătoare, au rămas în graniță de partea Ungariei, cu toată că, conform tratatului din 1916, ar fi trebuit să revină României. România de azi, oricât de mare și bogată, nu poate decât să regrete pierderea acestor 2 fabrici de zahăr, de cari avea mare nevoie.

Cultura sfeclă de zahăr își află începuturile și își datorește dezvoltarea actuală, și la noi ca și în alte țări, fabricilor de zahăr, cu cari a fost și e în legătură organică. Din cele 2 fabrici, fabrica dela Bod și-a întemeiat viitorul pe hărnicia și priceperea proprietarilor mici și mijlocii din țara Bârsei și din județele: Treiscaune, Târnavă-mare, Sibiu, Făgăraș, Ciuc și Odorhei, cari laolaltă cultivă sfeclă de zahăr pe o întindere de cca 3300 ha. Reforma agrară, a cărei cuțit amputator e îndreptat împotriva proprietății mari, va putea avea aici numai urmări de puțină importanță asupra mărimii teritoriului cultivat cu sfeclă; această fabrică va avea să lupte mai mult cu dificultățile ce le va întâmpina la transporturi, în procurarea de muncitori agricoli și semințe de sfeclă. Cum însă azi prețul zahărului e încă destul de urcat, și va rămânea urcat și în viitor, din pricina vămilor mari, a tarifului urcat al C. F. R., a lăcomiei băncilor și comercianților importatori și a sistemului nenorocit de permise, — am convingerea, că dificultățile acestea vor putea fi învinse.

Situația fabricii din Târgu-Murăș se deosebește în mod esențial de situația fabricii din Bod, întrucât aceasta și-a întemeiat viitorul chiar dela început asupra recoltei de sfeclă a proprietății mari și mijlocii. Tabelele ce urmează, luate din surse competente, de perfectă încredere, sunt în măsură, cred, a ne da o icoană completă asupra dezvoltării cultivării sfeclă de zahăr în județele: Murăș-Turda, Turda-Arieș, Hunedoara, Alba-inferioară, Târnavă-mică, Cojocna și Bistrița, din cari se face aprovizionarea cu sfeclă de zahăr a acestei fabrici, precum și asupra situației create de arenzile forțate. Ele ne pot servi și de un prețios sprijin în alcătuirea perspectivei ce ni-se deschide prin reforma agrară. Iată-le:

Nr. 1. Media teritoriului în anii 1909—1914.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cul- tivat în jug. cad.	Procentajul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	550	580	23·8
„ pe 2—5 jug. cad. . . .	91	342	14·1
„ pe 5—10 jug. cad. . . .	30	288	11·8
„ pe mai mult de 10 jug. cad.	32	1222	50·3
	703	2432	100·00

Nr. 2. Media teritoriului în anii 1915—1917.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cultivat în jug. cad.	Procentul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	172	169	15·1
„ pe 2—5 jug. jug. cad.	13	45	4·0
„ pe 5—10 jug. cad.	4	36	3·2
„ pe mai mult de 18 jug. cad.	24	162	77·7
	213	862	100·0

Nr. 3. Teritoriul anului 1918.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cultivat în jug. cad.	Procentul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	258	151	21·5
„ pe 2—5 jug. cad.	14	56	7·9
„ pe 5—10 jug. cad.	8	75	10·6
„ pe mai mult de 10 jug. cad.	11	420	60·0
	291	702	100·0

Nr. 4. Teritoriul anului 1919.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cultivat în jug. cad.	Procentul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	968	492	53·9
„ pe 2—5 jug. cad.	32	122	13·4
„ pe 5—10 jug. cad.	9	84	9·2
„ pe mai mult de 10 jug. cad.	8	214	23·5
	1017	912	100·0

Nr. 5. Teritoriul anului 1920.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cultivat în jug. cad.	Procentul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	1386	863	68·8
„ pe 2—5 jug. cad.	16	65	6·5
„ pe 5—10 jug. cad.	2	15	1·5
„ pe mai mult de 10 jug. cad.	3	52	5·2
	1407	995	100·0

Nr. 6. Teritoriul anului 1921.	Numărul cultivatorilor	Teritoriul cultivat în jug. cad.	Procentul din întreg teritoriul
Cultivatori pe mai puțin de 2 jug. cad.	1653	950	69·4
„ pe 2—5 jug. cad.	18	75	5·5
„ pe 5—10 jug. cad.	11	80	5·9
„ pe mai mult de 10 jug. cad.	12	263	19·2
	1694	1368	100·0

Nr. 7. Repartizarea teritoriului cultivat cu sfeclă de zahăr, în anul 1909, exprimată în %.

A n i i	Teritoriul în jug. cad.	Sub 2 jug. cad.	2—5 jug. cad.	5—10 jug. cad.	Peste 10 jug. cad.
Media 1909—1914	2432	23·8	14·1	11·8	50·3
Media 1915—1917	1112	15·1	4·0	3·2	77·7
În anul 1918	702	21·5	7·9	10·6	60·0
În anul 1919	912	53·9	13·4	9·2	23·5
În anul 1920	995	86·8	6·5	1·5	5·2
În anul 1921	1368	69·4	5·5	5·9	19·2

Cu toate, că tabelele acestea spun foarte mult cetitorului, un comentariu, află, că va face servicii bune.

Dupăcum rezultă din tabela cu Nr. 1—7, teritoriul cultivat cu sfeclă a fluctuat foarte mult în anii 1909—1921. Până când în anii 1909—1914 media e de 2432 jug. cad., în anii de războiu (1915—1917) a scăzut la 1112 jug. cad. În anul 1918 această scădere continuă, ceea ce își află explicare în faptul, că în acest an aproape toți bărbații capabili de lucru au fost înrolați, iar femeile n'au voit și nici n'au putut să-și ia angajamentul de a cultiva sfeclă, ocupațiune care reclamă multă oboseală și pricepere. În anii 1919—1920 teritoriul cultivat cu sfeclă se sporește cu câte cca 200 jug. cad., fapt care își află explicare în împrejurarea, că economii sași din ținutul Bistriței și Lechinței au intrat în șirul cultivatorilor. Cum însă transportul din aceste ținuturi e împreunat cu multe dificultăți și chel-

tueli mari, iar instalarea de stabilimente pentru uscat sfeclele costă azi mult, — o urcare a teritoriului cultivat cu sfeclă are puțină șansă.

Trecând în această ordine de idei la arendările forțate și la urmările ce la va avea reforma agrară, din datele statistice de mai sus reiese în mod incontestabil, că în anul 1919, când reforma agrară era numai o chestie de domeniul discuțiilor și proiectelor, nesiguranța a făcut să scadă teritoriul cultivat de proprietatea mare și mijlocie până la 23·5% din teritoriul cultivat, față de 50·3% și chiar 77·7% din anii dinainte de războiu; în anul 1920, anul întâi al arendărilor forțate, acest procent scade din nou până la 5·2%; în anul 1921 vedem o urcare până la 19·2%, fapt care-și află explicarea în fixarea unui preț foarte favorabil (45 Lei per q) pentru sfeclă; împrejurarea aceasta a îndemnat pe proprietari să cultive sfeclă pe un teritoriu cât mai mare. Consilierii agricoli, înțelegători ai situației, încă au aflat de bine să lase proprietarilor teritoriile necesare cultivei de sfeclă, cu condiția, ca acestea să fie de fapt cultivate numai cu sfeclă.

Din tabela cu Nr. 7 rezultă, că în ținutul de aprovizionare al fabricii din Târgu-Murăș, teritoriul cultivat cu sfeclă de zahăr a scăzut dela 2,432, cât a fost în 1909, la 1,368 în anul 1921, și că *această scădere este în strânsă legătură cu scăderea teritoriului cultivat de proprietarii mari și mijlocii*; din tabelele 1—6 mai rezultă că în același timp, când numărul proprietarilor mari și mijlocii și teritoriul cultivat de ei scade, — numărul proprietarilor mici se urcă la cca de 3 ori în anul 1921 față de numărul lor în anul 1909. Nu putem decât să ne bucurăm, că micul proprietar începe să ia locul, în ce privește cultura sfeclei, proprietarului mare și mijlociu. Bucuria însă nu ne poate fi deplină, dacă privim rezultatele, recolta medie a anilor după războiu, față de recolta medie a anilor dinaintea războiului și din timpul războiului. Și anume:

În anul 1904 recolta medie de jug. cad. e de	99·35	q
„ „ 1905	117·20	„
„ „ 1906	83·15	„
„ „ 1907	94·97	„
„ „ 1908	99·29	„
„ „ 1909	88·95	„
„ „ 1910	91·20	„
„ „ 1911	106·25	„
„ „ 1912	78·00	„
„ „ 1913	74·44	„
„ „ 1914	41·38	„
„ „ 1915	32·00	„
„ „ 1916	30·35	„
„ „ 1917	47·05	„
„ „ 1918	47·17	„
„ „ 1919	31·64	„
„ „ 1920	49·67	„

Un scurt comentariu la acești numeri desigur că nu va contribui decât la clarificarea și adâncirea chestiunii. Din datele acestea rezultă în mod evident, că în anii până la războiu media cea mai scăzută e de 74.44 g. În anul 1914, anul intrării în războiu, media începe a scădea și se menține, scăzută până azi; pentru timpul războiului explicarea o aflăm în lipsa de brațe muncitoare; din anul 1919 însă brațele muncitoare ne stau la dispoziție în număr suficient, așa, că *scăderea recoltei nu o putem explica decât cu trecerea pământului din mâna proprietarului mijlociu și mare în mâna unor cultivatori cu mai puțină pricepere și cu mai puține mijloace de cultivare rațională, în mâna proprietarului mic, a țăranului.* Și datele statistice ne confirmă această constatare.

În ce privește procurarea de semințe, informațiile ce le primim confirmă pe deplin constatările noastre, că producția și procurarea de semințe trece printr-o criză serioasă și că în privința aceasta am plătit și vom plăti încă mult timp un tribut destul de urcat străinătății. Iată ce ne spune referitor la aceasta o informație primită de la Târgu-Murăș, din izvor demn de toată încrederea:

«În anul 1919 fabrica din orașul nostru a fost aprovizionată cu prisosință cu semințe, așa că a putut face față tuturor cererilor și i-a rămas chiar un plus pentru anul 1920; aprovizionarea și-a făcut-o în parte covârșitoare din jurul Timișoarei. În anul 1920 (anul întâi al arendării forțate) a utilizat plusul din anul 1919, a făcut cumpărări în ținutul Timișoarei, iar *aceste nefind suficiente*, a trebuit să recurgă la ajutorul fabricii din Bod. *În anul trecut, 1921, aprovizionarea s'a făcut aproape exclusiv din Cehoslovacia.*»

De încheiere, în interesul bine priceput al economiei naționale, nu putem decât să insistăm, ca memoriile reuniunilor economice și ale fabricilor de zahăr, cari toate unanim cer, ca prin legea de reforma agrară să se țină cont de necesitatea unei producții cât mai ridicate a sfeclii de zahăr, să fie ascultate. După cum știm, aceste memorii propun, ca economilor cari cultivă sfecla de zahăr pe un teritoriu mai extins, să li-se lase peste minimul fixat teritoriul necesar cultivei de sfeclă, cu obligamentul, ca timp de 10—15 ani să-l utilizeze numai în acest scop. Cererea această e justă și împlinirea ei va contribui la o evităre a unei crize în producția sfeclii și a seminței de sfeclă și va da fabricilor, economilor și autorităților timp și ocazie să se îngrijească de o trecere lentă de la actuala stare de lucruri la situația contemplată prin reforma agrară.

Orăștie, la 20 Iulie 1921.

Traian I. Farca.

Valuta austriacă.

A stat rău pe piață și până acum coroana austriacă, dar în zilele din urmă i-a mers prost de tot. Dolarul american a ajuns să fie plătit cu 950—960 de coroane austriace, leul nostru cu 13, coroana cehoslovacă cu 12, și așa mai departe. Cea mai slabă valută în zilele de astăzi este deci cea austriacă. Cea ungară îi este superioară, cu toate că e aceeași hârtie a băncii austro-ungare, care formează mijlocul de schimb și într-o țară și în alta.

De unde această depreciere a banului austriac, când știut este, că Austria are o industrie bine dezvoltată, are brațe muncitoare, e în stare să producă, mult și bine, ceea ce nu se poate spune și despre Ungaria, care e țară agricolă, cu industrie începătoare, ca a României?

Motivul nu poate fi altul, decât abundența prea mare de bani, mai mare decât în Ungaria, de unde în zilele grele toți aristocrații, bancarii, bogătanii cei mari, au plecat, luând cu ei și trecând în Austria și întregul număr pe care-l aveau. Astfel apoi hârtiile băncii austro-ungare s'au înmulțit în Austria și s'au înpușinat în Ungaria, de unde multe au mai trecut prin contrabandă și la noi, schimbate fiind cu lei românești.

Scăderea valorii coroanei austriace mai este a se atribui, după unii, și împrejurării, că guvernul austriac inițiasă pertractări serioase în scopul contractării unui împrumut în străinătate, pertractări, despre cari se șvonișe, că n'ar fi dus la rezultat mulțumitor, cu toate că din parte semioficială se afirmă, că în principiu împrumutul e acordat și în curând va fi perfecționat.

Credem însă, că cursul coroanei austriace, cu mult deasupra celui de astăzi, nu se va urca nici în cazul perfecționării acestui împrumut, cum am spus, din cauza prea marelui abundențe de bancnote de ale băncii austro-ungare în Austria. Se va urca însă negreșit și se va îmbunătăți valuta austriacă în cazul, dacă se va realiza planul pe care-l au aliații, după cum aflăm din «Journal des Debats», în privința recăldirii economice a Austriei, și care e: înființarea în Viena a unei bănci de emisiune, cu un capital de o sută milioane franci în aur, subscris pe jumătate de aliați și pe jumătate de austriaci. Banca aceasta nouă va fi cu totul neatârnată de guvernul Austriei și va sta sub controlul ligei națiunilor. Va tipări bani noi și va converti coroanele de astăzi, cari pe calea aceasta vin scoase din circulație. Cheia schimbului se va stabili atunci, când vor fi puse în circulație hârtiile noii bănci de emisiune.

Pentru a începe însă de pe acum acțiunea de salvare economică a Austriei, chiar și până la înființarea proiectatei bănci de emisiune, aliații vor acorda totuși Austriei un credit internațional, pentru că țara aceasta, atât de sdruncinată economic, să-și poată restabili barem cât de cât echilibrul financiar. Când se

vor întâmpla lucrurile acestea: acordarea împrumutului, — despre care, cum am spus, unii afirmă că n'ar fi isbutit, — și apoi înființarea băncii de emisiune, nu se poate ști. Poate că abia peste un an, sau doi, iar până atunci coroana austriacă va rămânea aceea ce e astăzi: marfă necăutată, fiind pe piață prea mare ofertul din această marfă. Și cam la fel stau lucrurile și cu alte valute scăzute, deși nu în măsura coroanei austriace: sunt prea multe hârtii pe piață. Trebuie să se procedeze deci la împușinarea lor și atunci valuta se îmbunătățește dela sine.

Foamete mare în Rusia.

Glasuri dureroase, de o sguđuitoare influență asupra inimilor impresionabile, — și mai sunt și de acestea în lumea materialistă de astăzi, — ne sosesc din Rusia. Treizeci de milioane de oameni se luptă acolo cu moartea provocată de *foame*. În cele mai multe părți ale extinsei Rusii a fost în anul acesta o secetă, ca și care de mult nu s'a mai pomenit în această țară eminentă agricolă, și urmarea a fost, că toată recolta anului acestuia a ars, s'a nimicit, și populațiunea a rămas lipsită de hrana necesară, pusă în trista poziție de a se lupta acum cu moartea.

Cei mai mulți dintre acești nenorociți și-au părăsit vetrele și au apucat lumea în cap, cu gândul să se oprească acolo unde vor afla ceva de mâncare; și dacă nu vor afla în țara lor proprie, au să treacă frontierele și să între în alte țări, în vre-o țară, în care vor afla hrana trebuincioasă pentru salvarea vieții lor amenințate. Căci foamea așa e, te scoate din patria ta proprie și te mână acolo unde poți să ajungi stăpân peste ea și să o învingi.

Nenorocirea însă e, că acum, după războiul cu durată lungă de 5—6 ani, nici în alte țări ale Europei nu e belșug, mai ales în urma faptului, că secetă nu a fost numai în Rusia în anul acesta, ci și în alte țări, în multe țări din Europa; și astfel ne putem închipui ce pacoste ar fi aceea, dacă treizeci de milioane de Ruși flămânzi ar invada cumva în vreuna din țările din Europa și ce perturbație s'ar provoca, în urma acestei invaziuni, în gospodăria internă a respectivei țări, și de altcum nu destul de bine echilibrată, pentru că încă nici o țară din Europa nu s'a recules pe deplin din tristele urmări ale războiului. Ce am face noi de exemplu, cei din România, dacă ne-ar veni pe cap, ca din senin, treizeci de milioane de Ruși rupți de foame? Cu ce i-am hrăni?

Dar nu vor veni la noi. Pentru că din nefericire, boala groaznică a foamei nu și-a făcut apariția în lume niciodată singură, ci totdeauna însoțită și de o altă boală, tot atât de înspăimântătoare, ca și foamea. Însoțitoarea ei de astădată e — holera, care încă bântue în mod îngrozitor în Rusia. Mor oamenii cu sutele pe zi, în fiecare sat și oraș, și nu să știe că de foame, sau de holeră, ori de amândouă relele. Și pentru

împedecarea trecerii, nu a foamei, ci a holerei, pe teritoriul statului român, s'au luat toate măsurile, ca nici un Rus să nu poată trece granița, punându și piciorul pe pământ românesc. De invasia rusească suntem deci scutiți.

Faptul însă rămâne, că în Rusia e holeră și e foamete mare. Că mizeria e atât de mare, încât s'a făcut apel la inimile pline de milostivire din lumea întreagă, ca să vină în ajutorul populațiunii rusești, condamnată la moarte, scăpându-o dela pierire, prin acțiunea de salvare care i se cere.

A adresat și Patriarhul rusec din Moscova, cu autorizație dela guvernul sovietelor, un călduros apel tuturor bisericilor creștine din lume, tuturor arhierilor din fruntea lor, comunicându-le următoarele triste adevăruri:

— «În Rusia domnește foametea. Marea parte a poporului rus e condamnat la moarte prin foamete. Recolta anului acestuia e arsă de secetă. Nevoia mare clocește apoi și epidemii. O imediată și mare acțiune de ajutor e necesară. Toate celelalte obiecțiuni au să fie lăsate la o parte.

Popolațiunea moare, agricultura să prăbușește, locuitorii părăsesc casele și fug în alte părți. Incendii imense au prefăcut în cenușe regiuni întinse. De secole apa râurilor nu a fost la un nivel atât de scoborât, ca în zilele de astăzi. Multe orașe sunt lipsite de apă. O populațiune de mai bine de treizeci milioane de suflete este de-adreptul amenințată a muri de foame. Catastrofa s'a și produs: se anunță nenumărate cazuri mortale «...Și așa mai departe. Situația e deci într-o adevăr gravă și nespuse de înspăimântătoare.

Vorba e însă, că cine a provocat-o? Guvernul sovietelor pune vina pe *natură*, căci seceta dela ea a venit. Foarte bine. Dar secetă a fost și în alți ani în Rusia. Recolta și în alți ani a fost nimicită în unele părți, dar a rămas neatăcată în alte părți ale Rusiei — căci Rusia e mare, — și cu cerealele din aceste părți de țară au putut să fie provăzuți cu hrană din destul și cei din ținuturile cu recolta compromisă. În anul acesta e tot așa. Sunt părți de țară în Rusia, unde recolta a fost bună. Și totuși oamenii mor de foame? Da, pentru că recolta nu e suficientă pentru Rusia întreagă. În urma principiilor, după cari e guvernată astăzi Rusia, nime nu samănă mai mult în Rusia decât atâta, ca din rodul muncii sale să și acopere trebuințele proprii. Pentru altul sau alții astăzi nu are nime cereale în Rusia. Poate că nici chiar pentru sine din destul. Și din acest motiv, populația din Rusia, țară agricolă, cu pământuri fructifere, e condamnată să moară de foame și întreaga lume e alarmată și rugată să-i vină în ajutor.

Să-i vină, pentru că unui popor nenorocit trebuie să-i întinzi mâna de ajutor, atunci, când se află în primejdie. Dar acest popor nenorocit va înțelege-oare barem acum, în ora a douăsprezecea, că el însuși poartă vina pentru deslănțuirea acestei înfrico-

sate catastrofe asupra capului său, prin tolerarea la conducerea statului a unui guvern scrintit, care a provocat această catastrofă, prin ștergerea proprietății particulare și prin decretarea de bun comun a întregii agoniseli a omului harnic, nimicind prin aceasta întreaga voe de muncă la cei harnici și conștiențioși, pentru că nimeni nu poate consimți, ca din rezultatele muncii sale grele, din agoniseala sa, să se înfrupteze în egală măsură și leneșii, aceia, cari stau ziua întreagă cu mâinile în sân, sau tolăniți pe earbă verde, la umbra răcoritoare a vreunui pom, sădit de alții, nu de ei?

Sistemul greșit de guvernare din Rusia e deci izvorul, în prima linie, a foametei și a holerei din Rusia, nenorocitul de *comunism*, care dacă în teorie a mai putut să aibă aderenți și sprijinitori: pus în practică de guvernul sovietelor din Rusia s'a dovedit a fi un lucru foarte periculos, ruinător de popoare și de țări; și dacă Rusia încă nu s'a prăbușit de tot până acuma, este a se atribui împrejurării, că e o țară foarte mare și că a mai avut rezerve din anii de înainte de războiu, cari însă acum sunt consumate toate, iar producție nouă, suficientă pentru țara întreagă, nu se mai face, fiindcă nime nu e atât de prost, nici în Rusia, ca să muncească pentru alții, oricât de aspre ar fi poruncile guvernului comunist.

Sistemul de guvernare trebuie schimbat deci cu grabire în Rusia, dacă se dorește o serioasă îndreptare spre bine, căci altcum catastrofa de acuma, cu foametea și cu holera, rămâne amenințătoare la suprafață și pentru viitor, fiindcă rodul pământului, chiar fără secetă parțială, nu are să fie îndestulitor pentru întreaga populațiune a țării nici în viitor, din motivul, că pământul în cea mai mare parte are să rămână necultivat, ca în anul acesta, mai ales după ce oamenii nici de semința necesară nu vor putea să dispună de astădată. Și se pare, că și America numai în această eventualitate vede salvarea situației triste din Rusia, pentru că la îndoișătorul apel al guvernului sovietelor, trimis lumii întregi prin graiul marelui scriitor rus Maxim Gorki, de a veni în ajutorul milioanei de oameni din Rusia, cari se luptă cu foamea și cu moartea, a răspuns următoarele:

Da, suntem gata a vă da tot ajutorul posibil, dar cerem în schimb următoarele:

imediate *demobilizare* a întregii armate roșii, deci a trupelor cari stau în serviciul guvernului sovietelor;

imediate *restituire a tuturor libertăților* constituționale, în prima linie a libertății presei și a libertății de întrunire;

luarea de măsuri grabnice pentru efectuarea *alegerilor libere* pentru o adunare națională, în care să se hotărăască, din voința poporului întreg, forma de guvernare a statului rusesc, și

permiterea reîntoarcerii imediate în țară a tuturor refugiaților și punerea în libertate a întemni-

țaților politici, iar prizonierii americani să fie trimiși numai decât acasă.

Se va conforma guvernul sovietelor din Rusia acestor dorințe americane? Va împlini el aceste condițiuni, atât de clare și atât de juste? Cu greu ne vine să credem, pentru că cine s'a învățat odată cu domnia, nu se desparte bucuros de ea. Și astfel de jos, dela popor, va trebui să vină constrângerea, ca să fie satisfăcute dorințele acestea, cari nu sunt numai americane, ci ale lumii întregi; pentru că numai creându-se o situație nouă în Rusia, cu privire la conducerea statului, se va putea proceda, cu ajutorul străinătății, la sanarea celorlalte rele, multe și mari, cari bântue în Rusia. Creeze deci poporul rusesc însuși această nouă situație, căci altcum, chiar și de ar scăpa cumva de catastrofa cu care e amenințat acuma: în anul viitor va trebui să dea de nou față cu ea, și se poate, că atunci primejdia va fi și mai îngrozitoare decum i se presintă ea astăzi.

CRONICĂ.

Mantia de încoronare. Neputându-se broda în țară mantia de încoronare a M. Sale Regelui Ferdinand I, un curier special a fost trimis la Paris, pentru ca acolo să se gătească în timpul cel mai scurt mantia de încoronare. Acelaș curier a dus cu sine la Paris și aurul oferit de dl senator Pocol, precum și deseurile necesare, ca tot la Paris să fie executată și coroana M. Sale Reginei Maria. Aurul are o greutate de 750 grame de 24 carate.

Societățile de asigurare streine. În «Monitorul Oficial» au fost publicate dispozițiunile luate din partea guvernului nostru, ca societățile de asigurare, cu capitale streine și cu centrale în alte țări, se nu mai poată face afaceri în viitor pe teritoriul României. Sunt înțelese mai ales sucursalele societăților de asigurare din Germania, Austria și Ungaria. Pretensiunile vechi sunt însă în drept a și le incasa aceste societăți streine.

Reforma financiară. Dl ministru de finanțe Titulescu va întruni în curând în conferință pe toți inspectorii financiari și secretarii de finanțe din nouele provincii românești, pentru a stabili cu ei împreună modalitățile aplicării reformei financiare. În acelaș scop se va ținea apoi o conferință și cu administratorii financiari din întreaga țară. Până atunci vor fi gata toate instrucțiunile referitoare la punerea în aplicare a reformei financiare.

Recolta anului. O revistă economică din Paris face constatarea, pe baza informațiilor autentice, primite din sursă oficială, că în urma secetei mari, de care au suferit cele mai multe țări din Europa, afară de România, unde recolta e în general foarte

bună, atât ca calitate, cât și ca cantitate, nici o țară din Europa nu se poate lăuda cu recolta ei. Singură România va avea deci grâu de exportat și numai ea va putea prevedea și alte țări cu hrana necesară. De s'ar face acum și exportul mai cu pricepere, ca în trecut, și ni s'ar putea regula valută numai decât.

Coroanele nestampilate. Ministerul de finanțe a dispus, ca cei ce mai au cumva coroane austro-ungare neschimbate în lei, din motivul, că nu erau stampilate, să le depună acum la administrațiile financiare, de unde vor fi adunate și prezentate comisiunii de reparații, spre a fi plătite de guvernul ungar.

Cercuri de gospodine. În Banat s'au constituit cercuri de gospodine, în scopul de a propaga arta românească în industria casnică. Conducerea se face din Timișoara. Se fac cusături românești, de mâinile iscusite ale bănățencelor, de o originalitate și execuție rară, — după cum ne spune un corespondent al ziarului «Dacia», umblat la fața locului.

America plătește datoriile Europei. Comisiunea financiară a senatului american a acceptat proiectul de lege, prin care guvernul este autorizat să înceapă pertractări cu statele europene, în privința consolidării datoriilor lor. America va lua asupra ei datoriile fiecărui stat, care se obligă, că în curs de cinci ani, la o dată stabilită de statul interesat însuși, le va replăti Americii. Ca acoperire dă fiecare țară obligațiuni de stat. Nu se vor primi, ca acoperire, obligațiuni de-ale statelor streine. E mare operațiunea aceasta financiară a Americii, și mare îi va fi și câștigul isvorit pe urma ei.

Comisiunea dunăreană, compusă pe baza tractatelor de pace, în scopul de a stabili drepturile asupra Dunării și condițiunile comunicației pe apele ei, și-a terminat lucrările, compunând un statut, acceptat de toate statele interesate.

Locomotive din Germania. Guvernul german a făcut propunere guvernului nostru, ca să se învoiască și să primească în schimbul celor peste două miliarde de lei, tipăriți sub firma Băncii Generale, pe vremea ocupației, unelte agricole și mai ales locomotive. Guvernul nostru a primit ofertul, acceptat și din partea Băncii Naționale a României, și astfel în curând vor sosi în țară locomotive din Germania, în valoare cam de 500 milioane lei. Celelalte vor fi furnisate mai târziu, dar încă în cursul anului acestuia.

Deficitul bugetar al Italiei. În anul 1920—21 deficitul Italiei a fost de 10 miliarde și jumătate lire, iar pentru anul 1921—22 se prevede un defieit de 4 până la 5 miliarde lire. Ministrul tesaurului va propune perceperea de impozite noi, pentru acoperirea în parte a deficitului.

Cum să se facă exportul grâului? Guvernul a luat hotărîrea, ca să monopolizeze exportul grâului, făcându-se exportul de către stat. Asociația generală a comercianților și exportatorilor de cereale din România a înaintat însă un lung memoriu-protest în contra acestei deciziuni, arătând guvernului inconveniențele și prejudiciile ce se cauzează prin această măsură numărului mare de comercianți de cereale, cari vor trebui să-și sisteze afacerile, dacă comerțul interior al cerealelor se face prin obștii și cooperativele satești, așa cum a decis guvernul, iar exportul prin guvern. Se cere deci comerț liber de cereale pe întreagă linia.

Transportarea mărfurilor. O gazetă cehoslovacă scrie, că 300 de vagoane încărcate cu mărfuri cehoslovace, cu destinația pentru România, zac de multă vreme la stațiunea dela frontiera cehoslovacă-română, așteptând sosirea vagoanelor necesare române, pentru a fi încărcate mărfurile în acestea și trimise la destinație. Vagoanele însă nu sosesc, iar în vagoanele cehoslovace mărfurile nu pot fi expediate mai departe, fiindcă după experiențele de până acuma, vagoanele cehoslovace, împrumutate în streinătate, nu au fost și nu sunt înapoiate, și astfel guvernul cehoslovac nu mai lasă, ca vagoanele sale să treacă granița. Cine ar trebui oare să se rușineze de această judecată aspră?

„IZVORUL“

instituit de credit și economii, soc. pe acți, Alba-Iulia.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „IZVORUL“ Alba-Iulia, se convoacă prin aceasta în

Adunare generală extraordinară,

pe ziua de 13 August 1921, orele 2 p. m., în localul institutului.

ORDINEA DE ZI:

1. *Constituirea biroului.*
2. *Schimbarea §§ lor 1, 2, 4—6, 12—14, 19—21, 23—42, 44 și 48 din statute.*
3. *Intregirea posturilor vacante din consiliul de administrație.*
4. *Intregirea posturilor vacante din comitetul de cenzori.*
5. *Eventuale propuneri.*

Întrucât, la adunarea generală din 13 August nu s'ar întruni numărul recerut de acționari, se convoacă prin aceasta o nouă adunare generală, pe ziua de 20 August, la orele și locul mai sus indicat. În aceasta adunare se vor aduce hotărâri fără considerare la numărul acționarilor prezenți și a acțiilor reprezentate. Alba-Iulia, la 16 Iulie 1921.

Diracțiunea.